

Лілія Школяр,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри філософії,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,

пр. Берестейський, 37, м. Київ, Україна,

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8087-7125>

Наталія Бирса,

магістр кафедри філософії факультету соціології і права,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,

пр. Берестейський, 37, м. Київ, Україна,

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-5956-9976>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Робота присвячена дослідженню особливостей професійної підготовки фахівців соціальної роботи в умовах дії воєнного стану в Україні. Зокрема, розглядаються виклики, які виникають у зв'язку з військовим конфліктом, аналізуються поточна ситуація та можливі стратегії адаптації освітніх програм до сучасних умов. Вивчається роль психологічної підготовки та практичної діяльності фахівців соціальної роботи. Авторами наголошується на необхідності внесення змін в законодавство, модернізації освітньої програми та професійних стандартів з урахуванням специфіки роботи в умовах воєнного конфлікту. Нові підходи спрямовані на розвиток вміння протистояти стресу, відновлювати свій психічний фізичний та емоційний стан, адаптуватися до життя в екстремальних умовах, а також враховувати специфіку соціальної роботи в умовах війни. Робота вказує на важливість комбінації традиційних методів із сучасними цифровими технологіями для ефективного навчання фахівців соціальної роботи.

Ключові слова: соціальна робота, професійна підготовка, воєнний стан, психосоціальна підтримка, оновлення освітніх програм.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми.

Надання соціальних послуг представляє собою важливу функцію будь-якої країни. Проте в період війни кількість осіб, яким необхідна підтримка, значно зростає. Протягом півтора року війни на 300 тисяч збільшилася кількість осіб з інвалідністю, загалом становлячи 3 мільйони осіб. Повномасштабне вторгнення росії на територію України та ведення війни призводить до непоправних втрат – як людських, так і матеріальних. Українці втрачають житло, транспортні засоби, роботу, інфраструктура навколо руйнується та навіть обмежується доступ до елементарних засобів для існування. Велика кількість людей була вимушена залишити свої домівки, і наразі їх кількість становить приблизно 5 мільйонів осіб. З урахуванням факту продовження війни кількість тих, хто потребує допомоги, буде і надалі збільшуватися. Лише перші шість місяців війни відзначилися зростанням попиту на соціальні послуги у 2–4 рази після введення воєнного стану.

У період суспільних змін та потрясінь в роботі фахівців з соціальної роботи відбувається значна модернізація. Суттєві зміни у характері соціальних відносин і подолання колишніх стереотипів стають актуальними. Агресивна політика росії та широкомасштабне вторгнення на територію України призвели до гуманітарної кризи, погіршення стану здоров'я

населення і психологічних травм, що збільшило потребу у психосоціальній підтримці, чітко окреслюючи необхідність координації зусиль між існуючими структурами надання соціальної допомоги та соціальних послуг через взаємодію соціальних партнерів на всіх рівнях.

Проблему підготовки вітчизняних соціальних фахівців, що є об'єктом нашого дослідження, вперше підняли 1995 року, з виходом першої докторської дисертації з соціальної педагогіки, стверджує І. Трубавіна. Довгий час професійною підготовкою соціальних фахівців займалася Державна соціальна служба для дітей, сімей та молоді. У сучасних реаліях в останні роки відзначається значний розвиток досліджень у галузі соціальної роботи. Зокрема, над систематизацією досвіду та виокремленням перспектив соціальної роботи працювали Т. Акімова, О. Білас, В. Бутенко, О. Єльчєва, Р. Зозуляк-Случик, Г. Коваль, А. Конончук, Т. Костєва, Н. Максимовська, Н. Малиновська, Б. Манюк, О. Міщенко, О. Онипченко, Ю. Палагнюк, Л. Сай, С. Сургова, О. Файчук, Ю. Чернецька, Р. Чубук та інші. Так, науковиця В. Садрицька проаналізувала зміни в пріоритетах та компетентностях соціальних працівників у воєнний період. Т. Голубенко, О. Дичко, І. Івженко досліджували актуальні аспекти процесу підготовки соціальних працівників в умовах воєнного

конфлікту в Україні. Т. Василюк, І. Лисоконь, І. Размолочикова, І. Шимко розробили концептуально-технологічну модель підготовки майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери. І. Батарейна досліджувала необхідні складові якісної професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів в умовах воєнного стану. К. Каліна, К. Недра та І. Трубавіна вивчали особливості професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до соціальної підтримки сімей з дітьми з особливими потребами під час воєнного стану.

Умови війни, небезпеки та відчаю призвели до різкого зростання соціальних та психологічних труднощів у населення, вимагаючи адаптації підходів у професійній підготовці фахівців соціальної роботи, зокрема через внесення змін в освітні програми, враховуючи необхідність переорієнтації фахівців на надання психологічної, педагогічної, правової та матеріальної підтримки людям, які постраждали внаслідок війни.

Мета та завдання. Метою цієї роботи є розгляд особливостей професійної підготовки фахівців соціальної роботи в умовах дії воєнного стану в Україні. Стаття спрямована на дослідження викликів та загроз, які виникають у зв'язку з війною, обговорення заходів щодо адаптації програм підготовки, врахування нових реалій та розширення практичних навичок фахівців у сфері соціальної роботи.

Методи дослідження. У цій роботі для дослідження використовується аналіз наукової літератури, включаючи роботи таких науковців, як В. Садрицька, Т. Акімова, О. Білас, інших авторів з області соціальної роботи. Також використовується метод аналізу статистичних даних, зокрема щодо зростання потреби у соціальних послугах під час війни та введення воєнного стану. Методи спостереження за змінами в соціальних відносинах, методи узагальнення та синтезу, аналіз реакцій соціальних служб та партнерів також використовуються для з'ясування впливу воєнного конфлікту на професійну підготовку фахівців соціальної роботи.

Результати. В умовах війни негативні тенденції прискорено набувають обертів через постійне зростання соціальної напруги, втрати життєвих орієнтирів, невизначеності майбутніх перспектив, а також у зв'язку з економічними труднощами та обмеженим доступом до основних ресурсів. У таких умовах зростає потреба у значному розширенні переліку послуг, яку надають фахівці соціальної роботи через набуття останніми ґрунтовних знань з дотичних напрямів підготовки.

Міністерством освіти і науки України було підготовлено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», де запропоновано об'єднання галузей соціальної роботи та медицини. Цей перелік структурно та кількісно подібний до галузей, визначених Міжнародною стандартною класифікацією освіти.

Спеціальність «Соціальна робота та консультування» тепер входить до галузі знань «Охорона здоров'я

та соціальне забезпечення» та має чітко визначені відповідні деталізовані галузі за Міжнародною стандартною класифікацією освіти, серед яких: 0921 Care of the elderly and of disabled adults (Догляд за людьми похилого віку та дорослими з обмеженими можливостями), 0922 Child care and youth services (Догляд за дітьми та молоддю), 0923 Social work and counselling (Соціальна робота та консультування) (Проект нового переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти). Потребу в зміні філософії соціальної роботи відчують найгостріше на місцях. Так, керівник Дніпровської мобільної команди Віталій Сологуб стверджує, що наразі ситуація з наданням соціальних послуг населенню невтішна, адже багато соціальних працівників, так само як і інші громадяни, переїхали до західних регіонів України або за кордон, що призвело до значного скорочення їхнього штату. З урахуванням кількості внутрішньо переміщених осіб, які потребують допомоги, стає очевидним, наскільки зросло навантаження на соціальну сферу. Система в цілому не була готова до такої значної кількості переселенців і знаходиться в ситуації стагнації (Скіпальська, 2023).

Юліана Яремчук, керівниця Житомирської мобільної команди, зауважує, що «найбільшим викликом наразі є відсутність психологів у громадах. Деякі намагаються вирішити цю проблему, залучаючи, наприклад, шкільних психологів, але який досвід у них у роботі з травмами та втратами? Одним з допоміжних шляхів є навчання молодих психологів, що також є важливим ресурсом» (Скіпальська, 2023).

Найважливіше полягає в тому, що відсутність представників соціальних служб в багатьох громадах, яка виникла через процеси міграції децентралізації, створює серйозні виклики всьому суспільству. Децентралізація надала громадам владу визначати кількість та наявність соціальних фахівців, і якщо не вдалося зберегти досвідчених працівників, організація їхньої роботи та залучення нових спеціалістів стає надскладним завданням.

Один із способів вирішення цієї проблеми полягає у популяризації закупівлі соціальних послуг в громадських організаціях. Згідно із Законом України «Про соціальні послуги», громада на місцевому рівні має можливість самостійно обирати постачальника соціальних послуг, чи то державну установу, неурядову організацію, через соціальне замовлення тощо. Таким чином, закупівля послуг у відомого контрагента із значним досвідом у сфері соціальних служб має численні переваги (Батарейна, 2023). По-перше, це розв'язує питання організації діяльності соціальної структури громади без прямого втручання її лідера. По-друге, такі послуги можуть виявитися більш економічно вигідними, ніж створення власного центру, оскільки громадські організації мають доступ до додаткових джерел фінансування, таких як пожертви, гранти та прибуток від власної підприємницької діяльності. Крім того, якість надання послуг може значно покра-

щитися (Соціальні послуги в умовах війни: нові зміни та виклики).

Отже, нові виклики вимагають оновлення підходів до формування специфічних навичок та професійної компетентності фахівців соціальної роботи, зміни вектору та напрямку підготовки до фахової діяльності. Задля цього необхідно провести якісне оновлення підготовки майбутніх фахівців, враховуючи актуальні події та проблеми різних соціальних груп. Для вирішення сучасних викликів українського суспільства потрібно впроваджувати нові підходи, методи та форми роботи. Зміни мають стосуватися не лише змісту освіти, але й механізмів її реалізації. Особлива увага має бути приділена соціальній роботі з військовослужбовцями та їх сім'ями, учасниками АТО, дітьми, постраждалими від війни та вразливими верствами населення.

Під час воєнного стану в Україні відбулась реорієнтація надання послуг, з основним акцентом на психологічну, правову та матеріальну підтримку внутрішньо переміщених осіб, людей з низьким рівнем доходу та тими, хто втратив стабільний дохід через воєнні події. Введення нових дисциплін, таких як «Стратегії психологічної підтримки в умовах стресу та травматичних подій» та «Гуманітарна логістика та екстрене управління в соціальній сфері», є надзвичайно важливим для підвищення обізнаності людей у питаннях соціально-психологічної допомоги та захисту прав людей в умовах війни. У зв'язку з сучасними реаліями підготовка фахівців соціальної роботи переважно здійснюється у дистанційній формі навчання. Це значно розширює можливості залучення професіоналів-практиків, тренерів-коучів та експертів з усього світу для обміну досвідом і впровадження передових методик у навчальний процес. Такі модулі, як «Кризове управління», «Травматичний стрес» та «Соціальна робота в умовах війни», можуть забезпечити не лише теоретичні знання, але й практичні навички для ефективної реакції на сучасні виклики (Палагнюк та інші, 2022).

Обговорення. Враховуючи модель, професійні функції та ролі сучасного соціального працівника з особливим акцентом на безпеку і психо-соціальну підтримку, можна визначити кілька напрямів, які вимагають оновлення у змісті освітніх програм з підготовки фахівців:

Медико-соціальна підготовка – додатковий акцент на психосоціальні аспекти, пов'язані з дією воєнного стану, для забезпечення адекватної реакції на психологічні травми та стресові ситуації у населення через введення таких дисциплін, як «Психодіагностика в соціальній роботі», «Військова психологія», «Медико-соціальні основи здоров'я», «Основи медичних знань із першою долікарською допомогою», «Клінічна психологія», «Практикум з групової психокорекції», «Психологія особистості», «Психологія спілкування», «Основи психологічного консультування та психокорекції», «Основи конфліктології та соціально-педагогічного тренінгу».

Правова підготовка вимагає обізнаності майбутніх фахівців з сучасним вітчизняним та європейським законодавством, змінами та тенденціями, що може забезпечитися вивченням таких дисциплін, як: «Правові засади соціальної роботи», «Основи соціально-правового захисту особистості», «Соціальна адвокація».

Менеджерська підготовка – введення спеціальних модулів, які навчають соціальних працівників ефективним стратегіям безпеки та кризового управління в умовах війни, як-от «Безпека та кризове управління», «Стратегічні аспекти формування соціальної політики», «Соціальне підприємництво»; впровадження елементів, які дозволяють вивчати та адаптувати міжнародний досвід у сфері соціальної роботи в умовах воєнного конфлікту.

Фахова підготовка – розвиток навичок ефективної комунікації та співпраці в умовах кризи для покращення взаємодії з іншими гуманітарними агентами та структурами підтримки через опанування дисциплінами «Кризове консультування», «Соціальний супровід сім'ї військовослужбовця», «Ефективна комунікація в умовах кризи», «Етика соціальної роботи», «Соцдеонтологія», «Самовиховання і саморегуляція особистості»; включення рольових ігор, які навчають ефективній комунікації та співпраці під час стресових ситуацій, що виникають в умовах війни, моделювання діяльності фахівця «Рольові ігри з комунікації в кризових умовах»; впровадження елементів, які дозволяють вивчати та адаптувати міжнародний досвід у сфері соціальної роботи в умовах воєнного конфлікту.

Робота в громадах (забезпечується модулями «Молодіжна робота в територіальній громаді», «Робота з внутрішньо переміщеними особами»).

Крім того, наголошується на необхідності введення безпекової складової у процес підготовки фахівців з соціальної роботи. Організація практичних тренувань, спрямованих на засвоєння навичок безпеки під час надання соціальних послуг в умовах війни, включаючи евакуаційні плани та роботу в небезпечних регіонах.

Окремий акцент робиться на підсиленні практичного блоку через організацію стажування в спеціалізованих установах, посилення співпраці з волонтерськими організаціями, де здобувачі матимуть можливість застосувати отримані навички в реальних умовах.

Враховуючи вищезазначене, можна зазначити, що всі запропоновані оновлення потрібно врахувати в чинних стандартах підготовки соціальних працівників, а також під час підвищення кваліфікації соціальних працівників на курсах.

Гаранти освітніх програм закладів вищої освіти повинні розуміти необхідність внесення змін в освітні програми підготовки з врахуванням поточної ситуації соціальної сфери в Україні і усвідомлювати, що з такими сусідами ми не можемо очікувати мирного та спокійного існування в найближчому майбутньому. Тому важливо готувати фахівців усіх спеціальностей до роботи як в умовах війни, так і в мирний період, а також переформатувати/модернізувати зміст підготовки, враховуючи цю реальність.

Вкрай необхідно внести зміни в законодавство щодо освіти та безпеки дітей у навчальних закладах під час дії воєнного стану, а також в законодавство, що регулює соціальну роботу та надання соціальних послуг, з метою посилення охоронно-захисної функції соціальних працівників у сучасних умовах та на майбутнє (Івженко, Голубенко, Дичко, 2023) Важливо модифікувати не лише освітні програми, але і в професійні стандарти, що стосуються функцій та роботи в умовах війни, оскільки на сьогодні вони орієнтовані лише на мирний час.

Окрім цього, в умовах воєнного стану важливо акцентувати увагу на психологічних дисциплінах, спрямованих на професійну допомогу не лише клієнтам, але й самим фахівцям. Фахівець з соціальної роботи повинен володіти сучасними методами психосоціальної підтримки, кризового консультування та навичками сприяння реабілітації постраждалих, з метою ефективного впливу на психічний стан та адаптацію до надзвичайних обставин (Садрицька, 2022). Це передбачає постійне залучення фахівців із психології, таких як практикуючі психологи, психіатри, експерти з кризового управління та тренери з розвитку особистісних стратегій. Тренінги з запобігання емоційного та професійного вигорання будуть особливо корисні для викладачів.

Процес підготовки фахівців соціальної роботи в умовах воєнного стану зазнав суттєвих змін, що позначається й на якості навчання. Зросли навантаження, оскільки навчальний процес відбувається в умовах постійних загроз для життя всіх учасників. Незважаючи на це, університети повинні сприяти розвитку компетентних фахівців і висококультурних особистостей, здатних до самостійного навчання та постійного удосконалення. Науково-педагогічним працівникам важливо використовувати сучасні методи навчання та цифрові технології, комбінуючи синхронні та асинхронні форми взаємодії, і надавати підтримку, враховуючи індивідуальні особливості студентів (Василіук, Лисоконь, Размолодчикова, Шимко, 2022).

Плани навчання та освітні програми підготовки фахівців соціальної роботи мають відповідати вимогам сьогодення, а отже, потребують негайної модернізації та адаптації з урахуванням поточної ситуації.

Висновки. Професійна підготовка фахівців соціальної роботи в умовах дії воєнного стану в Україні представляє собою проблему, яка потребує адаптаційних дій та нестандартних підходів до її вирішення. Внесення змін через запровадження вивчення нових дисциплін в освітні програми, оновлення законодавства з урахуванням поточної ситуації стають ключовими елементами для успішної рефлексії на виклики, які постають перед фахівцями з соціальної роботи в умовах жорстокої війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Батарейна І. Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів в умовах воєнного стану. *Human Studies Series of Pedagogy*. 2023. С. 23–27.
2. Видатки місцевих бюджетів на соціальну підтримку складають від 3% до 13%. Міністерство соціаль-

ної політики. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/22024.html> (дата звернення: 10.12.2023).

3. Івженко І. Б., Голубенко Т. О., Дичко О. О. Підготовка фахівців соціальної роботи (соціальних працівників) в Україні в умовах воєнного стану. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 6(12). С. 388–400.

4. Концептуально-технологічна модель підготовки майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери : монографія / авт. кол. Т. Василюк, І. Лисоконь, І. Размолодчикова, І. Шимко ; упоряд. І. Лисоконь. Кривий Ріг : КДПУ, 2022. 182 с.

5. Проект нового переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти. *Міністерство освіти і науки України* : веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/proyekt-novogo-pereliku-galuzej-znan-i-specialnostej-za-yakimi-zdijsnyuyetsya-pidgotovka-zdobuvachiv-vishoyi-ta-fahovoyi-predvishoyi-osviti> (дата звернення: 10.12.2023).

6. Садрицька С. В. Професійні компетентності соціальних працівників: зміна пріоритетів в умовах війни. *SOCIOPROSTIR*. 2022, № 12. С. 14–23.

7. Скіпальська Г. Які проблеми соціальної сфери підсвітила війна? *Реанімаційний пакет реформ* : веб-сайт. URL: <https://rpr.org.ua/news/yaki-problemy-sotsialnoi-sfery-pidsvityla-viyna/> (дата звернення: 10.12.2023).

8. Соціальна робота в умовах сучасних викликів: досвід і перспективи розвитку : колективна монографія / кол. авт. ; за заг. ред. проф. Ю. В. Палагнюк, доц. О. Л. Файчук. Миколаїв : Вид-во: Ємельянова Т. В., 2022. 511 с.

9. Соціальні послуги в умовах війни: нові зміни та виклики. *Децентралізація* : веб-сайт. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/17395> (дата звернення: 10.12.2023).

10. Трубавіна І. М., Каліна К. Є., Недря К. М. Зміст професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до соціальної підтримки сімей з дітьми з особливими потребами під час воєнного стану. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. № 59. С. 105–119.

REFERENCES

1. Batareina, I. (2023). Zabezpechennia yakosti profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pedahohiv v umovakh voiennoho stanu [Ensuring the quality of future social pedagogues' training in conditions of armed conflict]. *Human Studies Series of Pedagogy*, 23–27 [in Ukrainian].
2. Vydatky mistsevykh biudzhetiv na sotsialnu pidtrymku skladaiut vid 3% do 13% [Expenditures of local budgets on social support range from 3% to 13%]. *Ministerstvo sotsialnoi polityky*. Retrieved from <https://www.msp.gov.ua/news/22024.html> [in Ukrainian].
3. Ivzhenko, I. B., Holubenko, T. O., & Dychko, O. O. (2023). Pidhotovka fakhivtsiv sotsialnoi roboty (sotsialnykh pratsivnykiv) v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Training specialists in social work (social workers) in Ukraine during wartime]. *Visnyk nauky ta osvity*, 6(12), 388–400 [in Ukrainian].
4. Kontseptualno-tekhnolohichna model pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sotsialno-pedahohichnoi sfery (2022). [Conceptual-Technological Model of Future Specialists' Training in the Social-Pedagogical Sphere]. (T. Vasyliuk, I. Lysokon, I. Razmolodchikova, I. Shymko Eds.), Kryvyi Rih : KDPU [in Ukrainian].
5. Proiekt novoho pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi

ta fakhovoi peredvishchoi osvity [Project of a new list of fields of knowledge and specialties for the training of higher and postgraduate education seekers]. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/proyekt-novogo-pereliku-galuzej-znan-i-specialnostej-zayakimi-zdijsnyuyetsya-pidgotovka-zdobuvachiv-vishoyi-tafahovoyi-peredvishchoi-osviti> [in Ukrainian].

6. Sadrytska, S. V. (2022). Profesiini kompetentnosti sotsialnykh pratsivnykiv: zmina prioritetiv v umovakh viiny [Professional competencies of social workers: changing priorities in times of war]. *SOCIOPROSTIR*, 12, 14–23 [in Ukrainian].

7. Skipalska, H. (s. p.). Yaki problemy sotsialnoi sfery pidsvityla viina? *Reanimatsiyni paket reform [What problems did the war update in the social sphere?] Retrieved from <https://rpr.org.ua/news/yaki-problemy-sotsialnoi-sfery-pidsvityla-viina/> [in Ukrainian].

8. Sotsialna robota v umovakh suchasnykh vyklykiv: dosvid i perspektyvy rozvytku: kolektyvna monohrafiia (2022). [Social work in the conditions of modern challenges: experience and development perspectives]. (Yu. V. Palahniuk, & O. L. Faichuk Eds.), Mykolaiv : Vyd-vo : Yemelianova T. V. [in Ukrainian].

9. Sotsialni posluhy v umovakh viiny: novi zminy ta vyklyky [Social services in times of war: new changes and challenges]. *Detsentralizatsiia*. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/17395> [in Ukrainian].

10. Trubavina, I. M., Kalina, K. Ye., & Nedria, K. M. (s. p.). Zmist profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do sotsialnoi pidtrymky simei z ditmy z osoblyvymy potrebamy pid chas voiennoho stanu [Content of professional training of future social workers for family support with children with special needs during wartime]. *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty*, 59, 105–119 [in Ukrainian].

Liliya Shkolyar,

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Philosophy*

*National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”,
37, Beresteiskyi ave., Kyiv, Ukraine,*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8087-7125>

Nataliia Byrsa,

*Master at the Department of Philosophy of the Faculty of Sociology and Law,
National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”*

37, Beresteiskyi ave., Kyiv, Ukraine,

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-5956-9976>

FEATURES OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF SOCIAL WORK SPECIALISTS UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE IN UKRAINE

The work is devoted to the study of the peculiarities of the professional training of social work specialists in the conditions of martial law in Ukraine. In particular, the challenges that arise in connection with the military conflict are considered, the current situation and possible strategies for adapting educational programs to modern conditions are analyzed. The role of psychological training and practical activities of social work specialists is studied. The authors emphasize the need to amend legislation, modernize educational programs and professional standards, taking into account the specifics of work in the conditions of a military conflict. New approaches are aimed at developing the ability to resist stress, restore one's mental, physical and emotional state, adapt to life in extreme conditions, as well as take into account the specifics of social work in wartime conditions. The work indicates the importance of combining traditional methods with modern digital technologies for effective training of social work specialists. It was emphasized that the Ministry of Education and Science of Ukraine prepared a draft resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the approval of the list of fields of knowledge and specialties for which higher education candidates are trained”, which proposed the unification of the fields of social work and medicine, which is just in time. This list is structurally and quantitatively similar to the fields defined by the International Standard Classification of Education.

The specialty “Social work and counseling” is now included in the field of knowledge “Health care and social security” and has clearly defined corresponding detailed fields according to the International Standard Classification of Education, among which: 0921 Care of the elderly and of disabled adults elderly and adults with disabilities), 0922 Child care and youth services, 0923 Social work and counseling.

The need for changes in legislation, educational programs and professional standards to take into account the specifics of work in the conditions of a military conflict is highlighted. Updates in the educational programs for social work specialists include improving psychological adaptation and taking into account the peculiarities of social work in the conditions of martial law. New approaches are aimed at developing resistance to stress and adaptation to extreme conditions, as well as taking into account the specifics of work in war conditions. In the context of martial law in Ukraine, updates in educational programs for social work professionals include increasing psychological adaptation, strengthening stress management skills, and psychological resilience. In addition, emphasis is placed on taking into account the specifics of the military conflict in the training of specialists and the practice of social work, including psychosocial support and security in crisis conditions.

Key words: social work, professional training, martial law, psychosocial support, renewal of educational programs.

Подано до редакції 29.11.2023